

12

ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

RESUM

La crisi generada per la covid-19 posa de manifest la responsabilitat social de les empreses i el caràcter resilient de l'economia social al costat de les persones. El pes de l'economia social a les Balears respecte al total de l'economia continua en un 2 %, si bé satisfà necessitats socials bàsiques.

Les Balears estan a la cua d'Espanya en nombre de treballadors en cooperatives i societats laborals. El sector serveis és el que té més persones ocupades, com en el total de l'economia de l'arxipèlag. Els treballadors a l'economia social són un col·lectiu de mitjana edat, un 44 % tenen entre 40 i 54 anys enfront del 42 % del total de l'economia.

Quant a la permanència a l'empresa, el percentatge de treballadores de més de cinc anys d'antiguitat són el 38 %, 6 punts percentuals per sobre del d'Espanya. Es dinamitza el cooperativisme, s'han constituït 22 cooperatives amb 109 socis i les de treball associat són les més nombroses, seguides de les agràries i de les d'habitatge, amb una quota important a Eivissa. El 2020, les cooperatives i les societats laborals ocupen 2.224 persones (0,5 % de la població ocupada). Destaca l'agricultura ecològica, amb 1.020 operadors.

12.1.

INTRODUCCIÓ

Cal destacar com a novetat que el Consell Econòmic i Social de les Illes Balears en col·laboració amb l'Associació Mercat Social Illes Balears han posat en marxa una prova pilot d'una «enquesta sobre les entitats de l'economia social de les Illes Balears 2020» per aportar una major visibilitat d'aquest sector. Les conclusions figuren al final d'aquest capítol.

Arran de la situació generada per la crisi sanitària, aspectes com el propòsit social i la protecció de les persones han de ser gestionats per continuar generant valor i es posa de manifest la responsabilitat social de les empreses. La Social Economy Europe (SEE), formada per una diversitat d'empreses i organitzacions com cooperatives, mútues, associacions, fundacions i empreses socials, entre d'altres, va dur a terme un acte en línia el novembre de 2020: «Next Generation EU: El potencial de l'economia social per reconstruir millor». El fons de recuperació Next Generation EU de juliol de 2020 suposa 750.000 milions d'euros per fer front a les conseqüències socials i econòmiques de la pandèmia.

A l'acte, es destacà la necessitat d'impulsar la innovació en àrees com l'energia, la salut, l'educació, l'habitatge i els serveis socials. El president de la SEE i de la Confederació Empresarial Espanyola de l'Economia Social (CEPES) manifestà que l'instrument de recuperació i resiliència juntament amb el pressupost europeu i altres polítiques com el Pacte Verd i el Pla d'Acció Euro-

peu de l'Economia Social representen una oportunitat històrica per fer front a la crisi actual i per reformar les bases de l'economia abordant les transicions verda i digital, i garantint la prosperitat duradora, sostenible i per a totes les persones.

També exposà el caràcter resilient de l'economia social, que exerceix com a xarxa de protecció a l'atur i està en primera línia atenent els més necessitats i assegurant l'accés de totes les persones als recursos bàsics. Aquest sector de l'economia mobilitza 2,8 milions d'empreses i organitzacions, proporciona feina a 13,6 milions de persones i representa el 8% del PIB de la Unió Europea. Així mateix, el president de la SEE i de CEPES considera que l'economia social s'enfronta a obstacles com la falta de reconeixement i enteniment del model empresarial en bona part de la legislació i en la posterior aplicació a causa dels déficits de visibilitat.

L'informe *L'impacte de la covid-19 a les empreses d'economia social a Europa*, de juny del 2020 de l'SEE, posa de manifest que la pandèmia i el confinament afectaren durament la seva activitat i l'ocupació (s'ha optat per ERTA, reducció de la jornada, vacances retribuïdes i reducció d'ocupació), si bé bona part de les entitats es considera capaç de recuperar-se. També a l'àmbit financer s'han reduït les aportacions privades d'empreses i particulars.

El sector de l'economia social ha demostrat una gran capacitat per adaptar-se a la modalitat de teletreball. L'impacte de la pandèmia no afecta per igual a tothom, les dones, els immigrants, les persones amb discapacitat, les comunitats vulne-

rables, la joventut, els treballadors d'economia informal i precaris, entre d'altres, són col·lectius més afectats. Per fer front a la complexitat de la crisi cal una enorme quantitat de recursos, cosa que exigeix una cooperació entre els sectors públic i privat i l'economia social pot desenvolupar un paper important per les seves característiques, ja que sol operar en àmbits d'utilitat pública. L'evidència empírica demostra que els sistemes que tenen un nivell més alt de cohesió social, de capital social, de capacitat de mobilització social i més cooperatives i entitats d'economia social, responen i gestionen millor les crisis i pandèmies¹.

La nova Estratègia espanyola de l'economia social 2021-2027 s'alinejarà amb els plans de recuperació europea de conformitat amb el compromís expressat a la primera trobada de l'economia social, que reuní representants del Ministeri de Treball i Economia Social, de les comunitats autònomes i de CEPES, celebrada a Toledo el maig de 2020 amb motiu dels actes que constitueixen aquesta ciutat com a capital europea de l'economia social.

S'analitzaren la sostenibilitat, la digitalització, la transició verda, la transició justa, la industrialització, l'Agenda 2030, la vertebració territorial, la capacitat i la formació adaptada als nous sectors emergents, la internacionalització, el suport a emprenedors, la consolidació d'empreses d'economia social, el foment de les transformacions i reconversions empresarials,

la cooperació amb universitats i centres tecnològics, la sensibilització a l'escola, l'adaptació de marcs normatius, les aliances publicoprivades, la contractació pública, la visibilitat i la innovació. Els tres objectius consensuats foren: visibilitzar l'economia social, promoure-la des de l'àmbit local fins a l'internacional i situar aquest model empresarial com a motor de la recuperació.

12.2.

METODOLOGIA

La classificació del sector de l'economia social que se segueix aquí està basat en el sistema europeu de comptes SEC 2010 (Eurostat), que està establert en el Reglament (UE) núm. 549/2013 del Parlament Europeu i del Consell, de 21 de maig de 2013, relatiu al sistema europeu de comptes nacionals i regionals de la Unió Europea:

A) Productors de mercat (empreses que actuen en els mercats amb competència).

A.1) Societats no financeres (S.11).

- Cooperatives (de treballadors, agroalimentàries, consumidors, educació, transport, d'habitatge, de salut, socials, etc.).
- Societats laborals.
- Societats agràries de transformació (SAT).
- Confraries de pescadors.
- Centres especials d'ocupació (CEO).

1. CHAVES-ÁVILA, R. (2020): «Crisis del Covid-19: impacto y respuestas de la economía social». *Noticias de la Economía Pública, Social y Cooperativa*, núm. 63, pàg. 28-43.

- Empreses d'inserció.
- Altres productors de mercat privats (iniciatives d'RSC, d'agricultura ecològica i ONCE).

A.2) Institucions financeres (S.12).

- Cooperatives de crèdit i d'estalvi.
- Companyies de mútues d'assegurances.
- Institucions sense fi de lucre de serveis d'economia social.

B) Productors no de mercat

B.1) Institucions sense fi de lucre al servei de les Illes (S15).

- Associacions d'acció social (iniciatives de comerç just i d'inserció sociolaboral).
- Fundacions socials.
- Altres institucions humanitàries sense finalitats lucratives (Creu Roja).
- Xarxes socials.
- Federacions.

En aquesta diagnosi de l'economia social es tractarà l'apartat A.1), atès que és del qual es disposa de més informació estadística.

12.3.

DADES DE L'ECONOMIA SOCIAL A LES ILLES BALEARS

De conformitat amb les dades que ofereix l'Índex del Directori d'Empreses (DIRCE) i les altres fonts detallades en el quadre, el percentatge d'empreses de l'economia

social respecte el nombre total d'empreses de les Illes Balears els cinc darrers anys és aproximadament del 2 %. Del 2010 ençà el nombre de cooperatives s'ha incrementat gairebé un 40 %, si bé el nombre de societats laborals disminueix un 13 % (vegeu el quadre I-12.1).

Per calcular el pes de l'economia social, a més de les cooperatives i les societats laborals, s'analitzen altres tipus d'entitats que es detallen a continuació (vegeu el quadre I-12.2).

El 2020 hi ha 102 societats agràries de transformació (SAT) actives. Són societats civils que tenen una finalitat econòmic-social per produir, transformar i comercialitzar productes agrícoles, ramaders i forestals; per fer millores en el medi rural, i per la promoció i el desenvolupament agraris. Productors Mallorquins de Fruits Secs és la que consta d'un nombre més alt de socis (1.020); seguida d'Endavant es Camp, amb 388 socis, i, en tercer lloc, Frutos Mallorquines (136). Després venen, amb devers 40 socis cadascuna, Ramaders Agrupats, Son Ferrandell i Petits Productors d'Ametlles i Garroves. La resta de SAT tenen un nombre de socis menor.

Els tres darrers anys es manté en 16 el nombre de confraries de pescadors representades per la Federació Balear de Confraries de Pescadors, que té com un dels seus objectius principals la sostenibilitat de l'activitat pesquera. El 2019 les confraries de pescadors disposaven de 273 embarcacions, de les quals 165 corresponen a Mallorca, 51 a Menorca, 39 a Eivissa i 18 a Formentera.

QUADRE I-12.1. NOMBRE D'EMPRESSES PER CONDICIÓ JURÍDICA DE L'ECONOMIA SOCIAL A LES ILLES BALEARS (2010-2020)

	Societats cooperatives (DG de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social) (*)	Societats laborals anònimes i limitades (DG de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social)	Altres tipus (**)	Total economia social	Total empreses a les Illes Balears (DIRCE)	Percentatge empreses economia social (***)
2010	214	545	–	–	89.562	–
2011	221	546	–	–	87.461	–
2012	223	546	–	–	85.372	–
2013	234	546	–	–	85.044	–
2014	244	544	–	–	84.270	–
2015	260	535	–	–	87.111	–
2016	263	520	987	1.770	89.341	1,98 %
2017	273	508	1.035	1.816	93.067	1,95 %
2018	274	482	1.103	1.859	96.638	1,92 %
2019	276	477	1.159	1.912	98.712	1,94 %
2020	295	473	1.190	1.958	100.022	1,96 %

Font: Directori d'empreses (DIRCE), Ibestat; Direcció General de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular i elaboració pròpia

(*) Incloues 4 microcooperatives inscrites el 2019 i 15 el 2020. (**) Incloues les entitats detallades a la taula 2.

(***) El càlcul del percentatge és una aproximació.

QUADRE I-12.2. NOMBRE D'ALTRES TIPUS D'ENTITATS DE L'ECONOMIA SOCIAL (2020)

	2020
Societats agràries de transformació (1)	102
Confraries de pescadors (2)	16
Centres especials d'ocupació (3)	44
Empreses d'inserció (3)	7
Altres productors de mercat privats	
Iniciatives RSC (*)	–
Agricultura ecològica (4)	1.020
ONCE (5)	1
Total	1.190

Fonts: (1) Direcció General d'Agricultura, Ramaderia i Desenvolupament Rural. (2) Federació Balear de Confraries de Pescadors. (3) Dir. Gral. de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular. (4) Consell Balear de la Producció Agrària Ecològica. (5) ONCE

(*) No hi ha un registre de les iniciatives d'RSC a les Illes Balears, si bé Eticentre té 20 empreses que en són sòcies i Forètica té empreses associades amb seu a les Balears. A més, CAEB, PIME i Cambra de Comerç de Mallorca, entre d'altres, apliquen mesures d'RSC.

D'altra banda, els centres especials d'ocupació (CEO), el 2020 n'hi ha 44 entre associacions, societats limitades i societats anònimes. D'aquests, 19 són d'iniciativa social, i la resta, d'iniciativa empresarial.

Les empreses d'inserció tenen com a finalitat la integració sociolaboral de persones en situació o risc d'exclusió social. El 2020 a les Illes Balears n'hi ha set: Deixalles Serveis Ambientals; Mestral Inserció i Medi Ambient SLU; Triamdetot SLU; Eines x Inserció; Deixalles Inserció i Triatge; Projecte Home, i Arca Serveis Ambientals.

En el grup dels altres productors de mercat privats, dins la responsabilitat social corporativa (RSC) cal destacar Eticentre i Forètica. Eticentre és una associació sense ànim de lucre per incorporar criteris ètics especialment a les petites i mitjanes empreses i consta de 20 associats el 2020. Forètica està format per diverses empreses adherides amb el certificat SGE 21, que és la primera norma europea que permet certificar un sistema de gestió ètica i socialment responsable. A més, CAEB, PIME i Cambra de Comerç, entre d'altres, apliquen mesures d'RSC.

Un any més, ha crescut el nombre d'operadors inscrits en el Consell Balear de Producció Agrària Ecològica. Hi havia 800 operadors d'agricultura ecològica el 2016; 840 el 2017; 907 el 2018, i 962 el 2019. El 2020 s'ha assolit la xifra de 1.020, dels quals un 67,2 % són productors i un 32,8 % són elaboradors, i s'han donat d'alta 32 nous productors i 26 nous elaboradors. Gestionen 37.834 hectàrees en el conjunt de l'arxipèlag, un 2,9 % més que el 2019. La producció d'aviram eco-

lògic creix un 23 % interanual. Segons el CBPAE, el sector que més ha patit la crisi pandèmica és el dels elaboradors.

Pel que fa a l'ONCE a les Balears, el 2019 —darreres dades disponibles— ha estat molt positiu, ja que s'ha assolit els 788 treballadors i les vendes s'han incrementat un 2 %. S'han dut a terme 25 contractes indefinits a persones amb discapacitat i s'han atès 157 estudiants cecs, i arriba a 1.276 persones cegues.

Segons la memòria de la Xarxa d'Economia Alternativa i Solidària de les Illes Balears (REAS Balears) de 2019 —darreres dades disponibles—, s'ha comptat amb 14 entitats associades: Associació Candela Projectes Solidaris; Associació S'Altra Senalla; Càritas Diocesana de Mallorca; Càritas Diocesana de Menorca; Deixalles Inserció i Triatge Empresa d'Inserció; Ecoprest SLL; Eines x Inserció Empresa d'Inserció; Fundació Deixalles; Institut de Treball Social i Serveis Socials (INTRESS); Mestral Inserció i Medi Ambient Empresa d'Inserció; Projecte Home Balears Inserció Empresa d'Inserció; Slow Food Illes Balears, i Triam de Tot Empresa d'Inserció. Aquestes entitats sòcies han implicat un col·lectiu de 2.127 persones entre treballadors (777) i voluntaris, amb un moviment econòmic de 24.544.311 euros. REAS Balears està associada a REAS Red de Redes de Economía Solidaria, una organització que té 43.000 persones vinculades —19.000 com a contractades— i amb uns ingressos anuals de 708 milions d'euros.

Pel que fa a les cooperatives i societats laborals, el primer semestre del 2020 (darreres dades disponibles), les cooperatives i les societats laborals a les Illes Balears ocu-

pen 2.224 persones, un 0,5 % de la població ocupada. A continuació s'analitzen les cooperatives i les societats laborals.

12.4.

COMPARATIVA ENTRE ESPANYA I LES ILLES BALEARS DE LES COOPERATIVES I LES SOCIETATS LABORALS (MINISTERI DE TREBALL I ECONOMIA SOCIAL)

Segons el Ministeri de Treball i Economia Social (base de dades de l'economia social. Característiques dels treballadors de l'economia social), que analitza les dades de les cooperatives i les societats laborals per comunitats autònomes, les Illes Balears són a la coa respecte d'Espanya del nombre de cooperatives i societats laborals (limitades i anònimes) i en el nombre de treballadors, en ambdós casos les primeres posicions corresponen a Andalusia, Catalunya, Comunitat Valenciana, País Basc i Múrcia. El nombre de treballadors de cooperatives i societats laborals a Espanya el primer semestre del 2020 és de 349.224, un 6 % menys respecte al mateix període de l'any anterior (vegeu el gràfic I-12.1, el gràfic I-12.2, el quadre IA-12.1. Nombre de cooperatives i societats laborals per comunitats autònomes —2020— i el quadre IA-12.2. Nombre de treballadors de cooperatives i societats laborals per comunitats autònomes —mitjana 1r i 2n trimestre de 2020).

El grup més nombrós de treballadors de l'economia social a les Balears, tal com

passa en el total de l'economia, és el de les persones ocupades en el sector serveis, amb un 81,6 %; seguides de les de la indústria (4,7 %), de la construcció (7,8 %) i de l'agricultura (5,5 %) (vegeu el gràfic I-12.3).

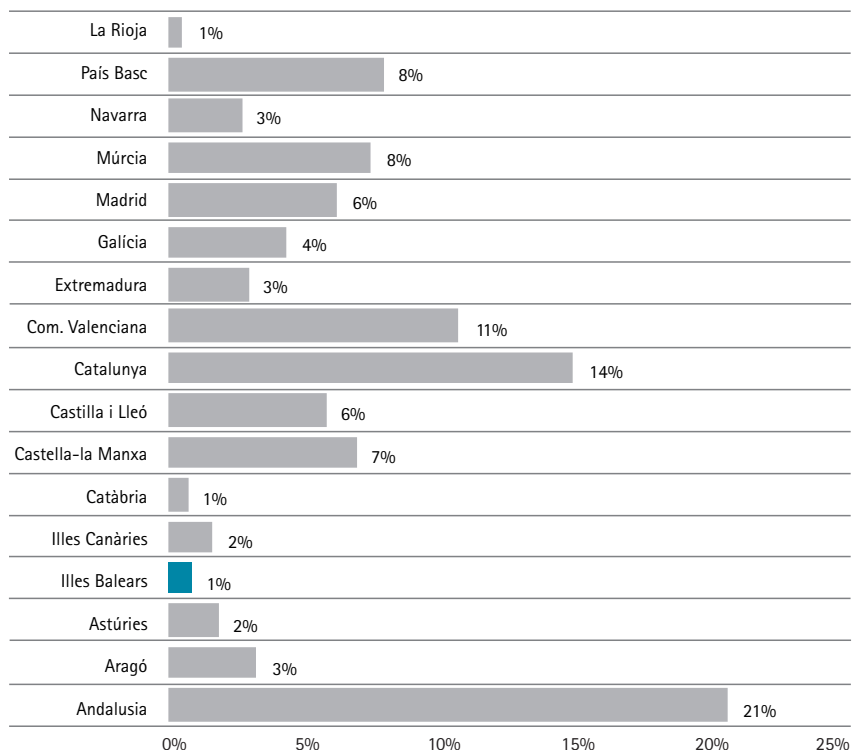
El primer trimestre de 2019 —últimes dades disponibles—, les dones representen prop de la meitat de treballadors de l'economia social, amb un 47,5 %, a Espanya i a les Balears estan un punt per sobre (48,7 %). Respecte al total de les persones ocupades a les Balears, la proporció de dones és d'un 45,4 %.

A Espanya la major part de persones ocupades en l'economia social són d'edat mitjana, tenen de 40 a 54 anys, i a les Balears (43,6 %), també. La proporció de persones ocupades a l'economia social de 55 anys i més, amb un 18,2 %, és superior a la d'Espanya (16,0 %). Les persones ocupades de l'economia social de 25 a 39 anys a les Balears representen el 32,9 % i si es tenen en compte les menors de 40 anys són el 38,2 %.

Les persones ocupades estrangers a les Balears (7,4 %) en economia social estan per sota de la mitjana espanyola (10,7 %). Més d'una quarta part dels treballadors mantenen una relació temporal amb la seva empresa. A les Balears, els treballadors amb un contracte indefinit de l'economia social (72,7 %) estan lleugerament per sota de la mitjana espanyola (73,4 %), si bé el 2019 les Balears estaven per sobre. Els treballadors indefinits sobre el total de l'economia a les Balears representen el 73,1 %, i a Espanya, el 70,1 %.

Gràfic I-12.1.

Distribució del nombre de cooperatives i societats laborals per comunitats autònomes (mitjana 1r i 2n trimestre de 2020)

Font: Ministeri de Treball i Economia Social

Els treballadors a temps complet de l'economia social a Espanya representen un 79,0%, mentre que a les Balears són menys (75,9%). A les Balears, més d'una quarta part dels treballadors mantenen una relació de caràcter temporal amb la seva empresa (27,3%), gairebé un punt percentual per sobre d'Espanya.

A les Balears, les societats de l'economia social més nombroses són les que tenen

de 51 a 100 persones ocupades (23,8%), seguides de les que en tenen de 26 a 50 (22,1%), i les que tenen menys de 25 representen el 42,4%. En canvi, a Espanya les societats més nombroses de l'economia social són les que tenen més de 250 treballadors (43,5%), que a les Balears només són el 6,2%.

A les Balears, en l'economia social, el 38,1% són treballadors de més de cinc

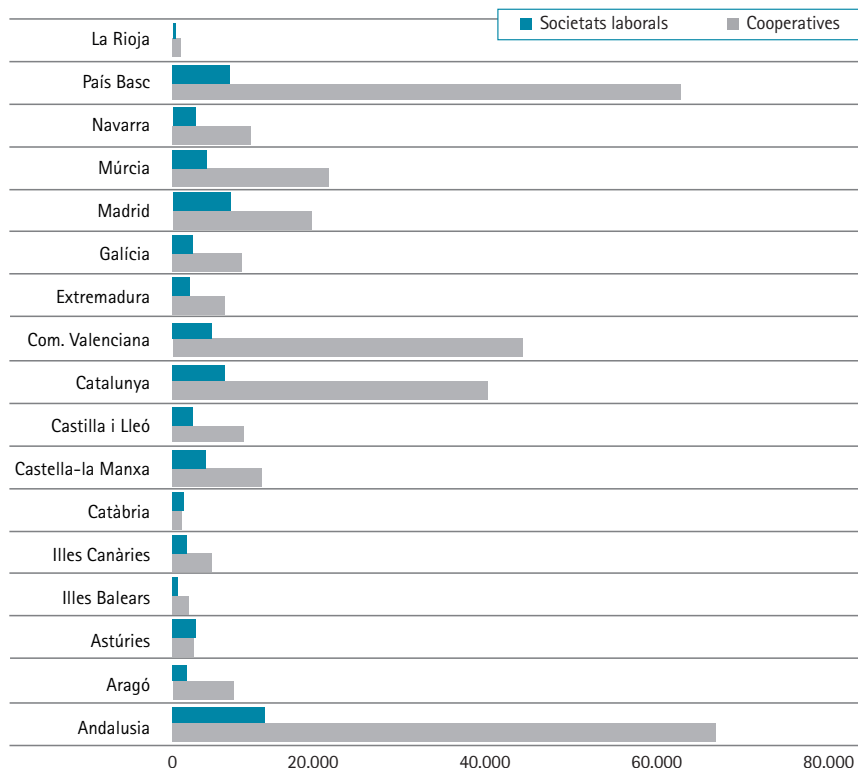
anys d'antiguitat, per sobre de la proporció a Espanya (31,9%), i el 23,6% tenen una antiguitat de fins a sis mesos (mentre que la mitjana estatal és d'una tercera part de treballadors amb antiguitat fins a sis mesos).

Pel que fa a les cooperatives per tipus, el primer semestre del 2020 —darreres dades disponibles—, a Espanya ocupen les

primeres posicions el comerç i l'hostaleria; seguides de la indústria; l'educació i la sanitat; el sector primari i les activitats professionals, administratives i administració pública. En canvi, a les Illes Balears el primer lloc l'ocupen les cooperatives de l'educació i la sanitat; el segon és per al comerç i l'hostaleria; el tercer, per al transport i comunicacions, i la quarta posició és per a la indústria.

Gràfic I-12.2.

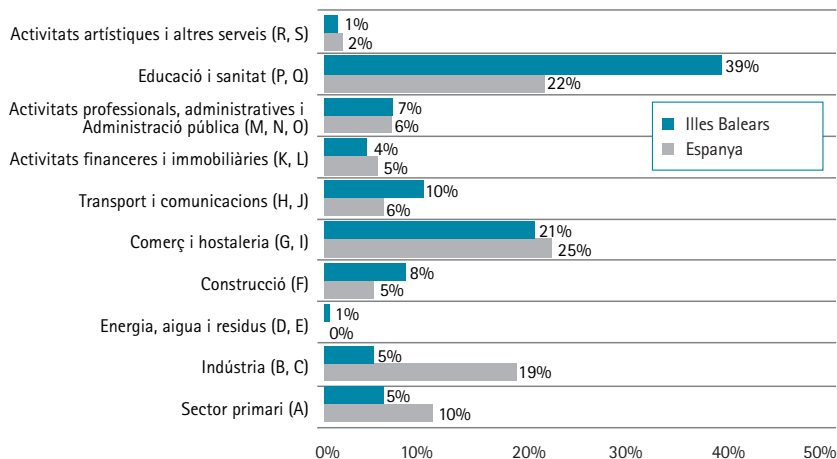
Nombre de treballadors de cooperatives i societats laborals per comunitats autònomes (mitjana 1r i 2n trimestre de 2020)

Font: Ministeri de Treball i Economia Social

Gràfic I-12.3.

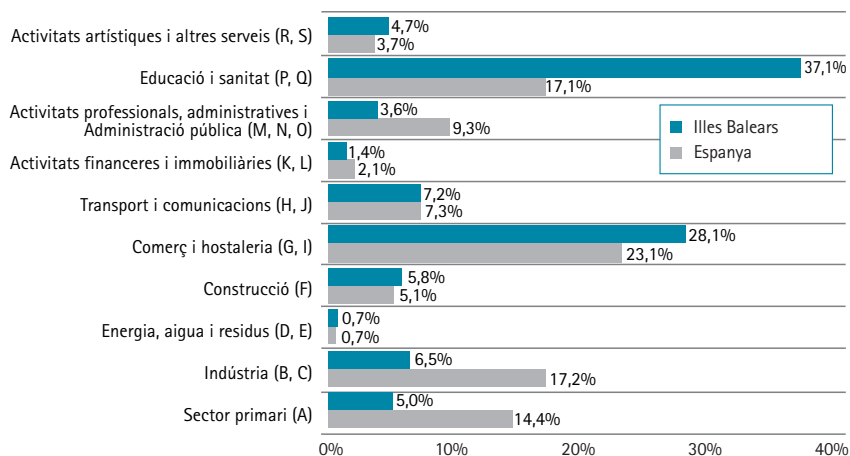
Nombre de treballadors de cooperatives i societats laborals per tipus d'activitat a Espanya i Illes Balears (mitjana 1r i 2n trimestre de 2020)

Font: Ministeri de Treball i Economia Social

Gràfic I-12.4.

Cooperatives per tipus d'activitat a Espanya i a les Illes Balears (centres) (mitjana 1r i 2n trimestre de 2020)

Font: Ministeri de Treball i Economia Social

L'evolució de treballadors a les cooperatives per tipus d'activitat a Espanya mostra que les cooperatives de comerç i hostaleria són les més nombroses en nombre de treballadors, seguides de les d'educació i sanitat, les d'indústria i les d'agricultura. A les Balears, el sector de cooperatives més nombrós en treballadors, des del tercer trimestre del 2010, és el d'educació i sanitat (47%). Després ve el sector del comerç i l'hostaleria (20%), que a partir del 2014 a causa de crisi financera cau significativament però manté la segona posició. Segueixen el transport i les comunicacions (12%), que s'ha recuperat després d'una caiguda del nombre de treballadors el 2019. El segueixen el sector primari (6%) i les activitats financeres (5%). La indústria representa el 4% dels treballadors de l'economia social i la construcció només el 2% (vegeu el gràfic I-12.3, el gràfic I-12.4, el quadre IA-12.3, el gràfic I-12.4, el quadre IA-12.3. Nombre de treballadors de les cooperatives segons la secció d'activitat a les Illes Balears —2009-2020— i el gràfic IA-12.1. Evolució del nombre de treballadors de cooperatives per tipus d'activitat a les Illes Balears).

El primer semestre del 2020, a les Balears, el sector de les societats laborals més nombrós en nombre de societats és el de comerç i hostaleria, que representa el 36%, com un any enrere. Després ve el sector de la construcció (18%); el de les activitats professionals, administratives i administració pública (17%), i la indústria (13%). A Espanya el sector serveis també és el més nombrós, seguit de la indústria i la construcció.

Per nombre de treballadors, les societats laborals de construcció a les Illes Balears

ocupen el 36%, mentre que a Espanya aquest sector ocupa el 12% dels treballadors de les societats laborals. En segon lloc, a les Balears els treballadors de les societats laborals estan ocupats en les activitats professionals, administratives i Administració pública (25%), mentre que a Espanya representa el 12%. El tercer lloc a les Balears és per al comerç i l'hostaleria, que té el mateix pes que a Espanya (22%). En canvi, a Espanya el sector que ocupa més treballadors de les societats laborals és la indústria (27%) (vegeu el gràfic I-12.5, el gràfic IA-12.2. Evolució del nombre de treballadors de cooperatives per tipus d'activitat a Espanya (2009-2020) i el quadre IA-12.7. Treballadors de les societats laborals a les Illes Balears i Espanya per tipus d'activitat (1r i 2n trimestre de 2020)

12.5.

LES COOPERATIVES

12.5.1. EVOLUCIÓ DE LES COOPERATIVES A LES ILLES BALEARS (MINISTERI DE TREBALL I ECONOMIA SOCIAL)

A les Balears, el primer semestre de 2020 hi ha una mitjana de 1.842 persones treballant en cooperatives i a Espanya, 292.741, la qual cosa representa un 0,4% i un 2,0% respectivament en relació amb el total de treballadors. La variació del primer semestre del 2020 respecte del primer semestre del 2019 del nombre de treballadors en cooperatives a Espanya ha caigut un 5,4%, i a les Illes Balears, un 3,9%. El

màxim de treballadors des del 1999 fins al 2020 es dona el tercer trimestre del 2008, amb 2.774, i a partir d'aquí cau el nombre en una tercera part.

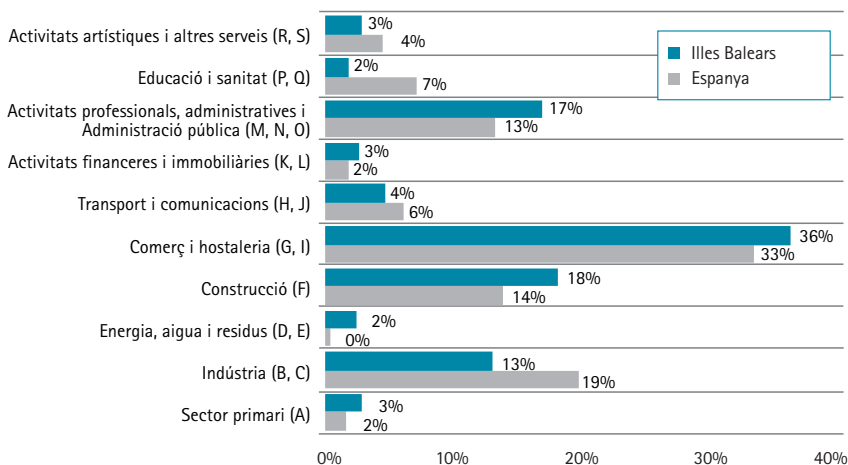
A les Balears el primer semestre del 2020 un 74 % correspon al règim general i un 26 % a autònoms, proporció similar a la del conjunt d'Espanya. La diferència entre el règim general i els autònoms a les Balears era molt més gran des de 1999 fins a 2014, si bé a partir d'aquest any s'escurça.

Durant la crisi financera del 2008 la quantitat d'autònoms s'ha mantingut, fins i tot amb tendència creixent; en canvi, el nombre de treballadors de règim general ha disminuït.

El nombre de treballadors del règim general de les cooperatives mostra una

certa estacionalitat (devers el 4 %); en canvi, els autònoms són més estables. El nombre de treballadors per cooperativa a les Illes Balears el 2020 és de 12,1; en canvi, a Espanya assoleix els 16,2, en tot el període el nivell és superior a Espanya. A les Balears, el nombre de treballadors per empreses totals és de 4,6 (vegeu el quadre IA-12.6. Evolució del nombre de treballadors del règim general i autònoms de les cooperatives a les Illes Balears; el gràfic IA-12.3. Treballadors de cooperatives a les Illes Balears; el quadre IA-12.9a. Evolució de la mitjana de treballadors i de cooperatives a Espanya i a les Illes Balears —1999-2020— i el quadre IA-12.9b. Evolució trimestral del nombre de treballadors i de les cooperatives a Espanya i a les Illes Balears —1999-2020).

Gràfic I-12.5.
Societats laborals per tipus d'activitat a Espanya i a les Illes Balears (centres)
 (mitjana 1r i 2n trimestre de 2020)

Font: Ministeri de Treball i Economia Social

12.5.2. COOPERATIVES DONADES D'ALTA (MINISTERI DE TREBALL I ECONOMIA SOCIAL)

Es dinamitza el cooperativisme: el 2020, a les Balears s'han constituït 22 cooperatives amb 109 socis, de les quals 17 són de treball associat amb 49 nous socis, dues cooperatives de consumidors i usuaris amb 29 socis, una d'habitatge amb 20 socis i una d'agrària amb 7 socis. En canvi, el 2019 només es donaren d'alta sis cooperatives amb 23 socis, gairebé totes de treball associat.

12.5.3. COOPERATIVES PER ILLES (REGISTRE DE COOPERATIVES, SOCIETATS LABORALS I EMPRESES D'INSERCIÓ DE LES ILLES)

Segons les dades de 2020 del registre de cooperatives, societats laborals i empreses d'inserció de la Direcció General de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular, de 295 cooperatives les de treball associat són les més nombroses a les illes —excepte a Formentera— i representen el 63,4 % del total de les Balears.

Les cooperatives de treball associat inclouen 18 microcooperatives a Mallorca i una a Menorca. En segon lloc, les cooperatives més nombroses a les Illes Balears són les agràries, amb un 15,3 %. Ocupen la tercera posició les cooperatives d'habitatge (6,4 %), amb una important quota a Eivissa. A continuació, venen les d'iniciativa social (5,8 %), les de serveis representen un 4,4 %, les de consum el 2,4 %, les de transports només representen un 1 %, les d'explotació comunitària de la terra són un

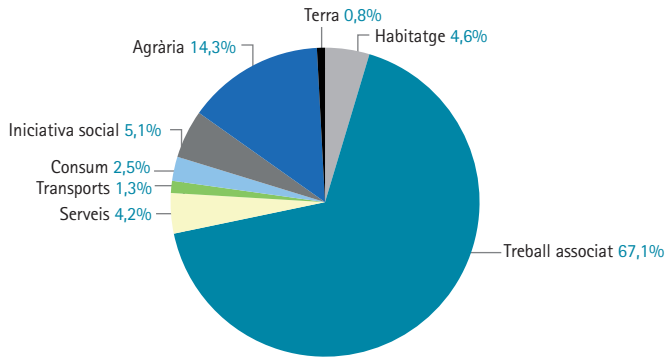
0,7 % i les integrals i del mar, suposen un 0,3 % cadascuna (vegeu el gràfic I-12.9).

El 2020 a Mallorca hi ha un total de 237 cooperatives, de les quals un 67,1 % corresponen a treball associat, seguides de les agràries (14,3 %), de les d'iniciativa social (5,1 %), d'habitatge (4,6 %), de serveis (4,2 %), de consum (2,5 %), de transports (1,3 %) i de la terra (0,8 %). A Menorca, d'un total de 27 cooperatives, un 40,7 % són de treball associat, un 22,2 % són agràries (atesa la importància del sector agrícola a l'illa), un 18,5 % són d'iniciativa social, un 7,4 % són de serveis, i a les d'habitatge, del mar i consum els correspon un 3,7 % a cadascuna. A Eivissa, de 30 cooperatives, un 56,7 % corresponen a les de treball associat. Les segones que cal destacar són les d'habitatge, que representen gairebé una quarta part per la importància de l'habitatge a l'illa. A continuació, un 13,3 % són cooperatives agràries, i les integrals i de serveis participen amb un 3,3 % cadascuna. A Formentera, el 2020 només hi ha una cooperativa i és agrària (vegeu el gràfic I-12.6, el gràfic I-12.7 i el gràfic I-12.8).

12.5.4. MAPATGE DE LES COOPERATIVES A LES ILLES BALEARIS (REGISTRE DE COOPERATIVES I DE SOCIETATS LABORALS DE LES ILLES BALEARIS)

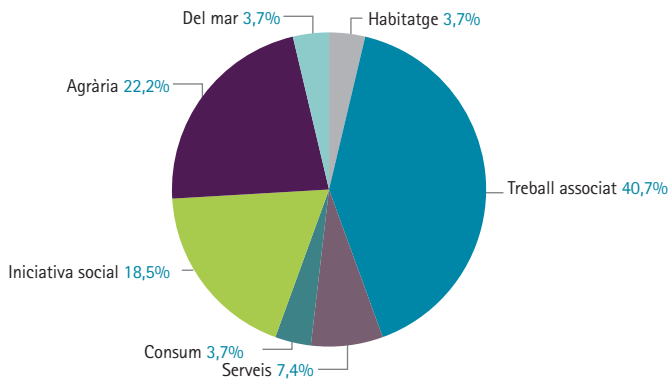
El 2020 a Mallorca, és al municipi de Palma on les cooperatives són més nombroses (109), seguida de Marratxí amb 24, Manacor amb 13 i Calvià amb 10. Després venen amb 6 cooperatives Inca i Santa Maria del Camí, i amb 5 cooperatives els municipis de Porreres i Consell.

Gràfic I-12.6.
Cooperatives a Mallorca per tipus (2020)

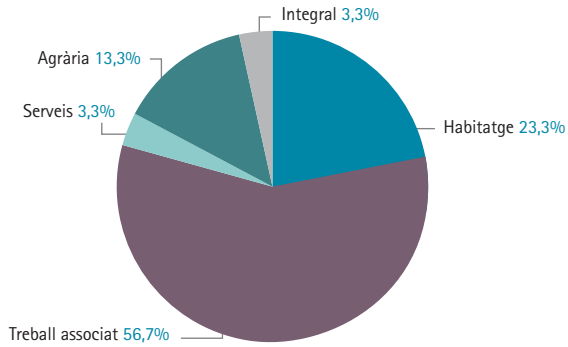
Font: Direcció General de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular
(Inclou 18 microcooperatives de treball associat a Mallorca i una a Menorca)

Gràfic I-12.7.
Cooperatives a Menorca per tipus (2020)

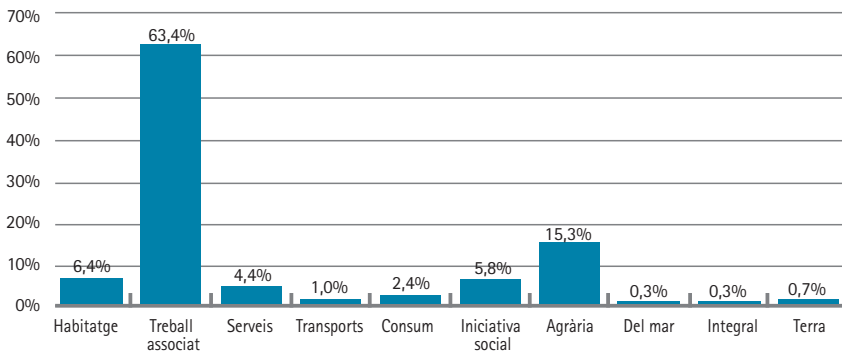
Font: Direcció General de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular
(Inclou 18 microcooperatives de treball associat a Mallorca i una a Menorca)

Gràfic I-12.8.
Cooperatives a Eivissa per tipus (2020)

Font: Direcció General de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular
(Inclou 18 microcooperatives de treball associat a Mallorca i una a Menorca)

Gràfic I-12.9.
Cooperatives a les Illes Balears per tipus (2020)

Font: Direcció General de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular
(Inclou 18 microcooperatives de treball associat a Mallorca i una a Menorca)

A Menorca i a Eivissa hi ha 27 i 30 cooperatives a cadascuna, i Formentera en té una. A Menorca destaca Ciutadella amb 8, seguida des Mercadal i Maó amb 5 cadascun, i d'Alaior amb 4 cooperatives. A Eivissa, la capital en té 18, en segon lloc ve Sant Antoni de Portmany amb 6 i després Santa Eulària des Riu amb 4 (vegeu el mapa i gràfic I-12.10).

12.6.

LES SOCIETATS LABORALS A LES ILLES BALEARS (MINISTERI DE TREBALL I ECONOMIA SOCIAL)

12.6.1. EVOLUCIÓ DE LES SOCIETATS LABORALS A LES ILLES BALEARS

El nombre de treballadors totals de les societats laborals a les Illes Balears segueix una tendència decreixent, com la mitjana d'Espanya, des del segon trimestre del 2003 (1.260 treballadors), la qual s'accentua a partir del tercer trimestre del 2018, en què les taxes de variació intertrimestral negatives són superiors al 23% en quatre trimestres consecutius. Els dos primers trimestres del 2020 aquestes taxes negatives superen el 8,5%. El nombre de treballadors de societats limitades està per sobre del nombre de treballadors de societats anònimes, tal com succeeix des del 2001. El primer semestre del 2020 un 87% dels treballadors correspon a societats limitades i un 13% a societats anònimes. El nombre de treballadors per societat laboral a les Illes Balears el primer semestre del 2020 està en una mitjana de 6, per sota del mateix període del 2019 (6,3).

La mitjana d'Espanya està en 7,2 (vegeu el gràfic IA-12.6. Nombre de societats laborals a Espanya i a les Illes Balears, i el quadre IA-12.11. Evolució del nombre de societats laborals i dels treballadors a Espanya i a les Illes Balears per trimestres —1999-2020)

12.6.2. EVOLUCIÓ DE LES SOCIETATS LABORALS DONADES D'ALTA

El 2019 i el 2020 no es donen d'alta societats laborals a les Illes Balears, una situació que no passa a la resta de comunitats autònomes. Des del 2003, en què la sèrie registra el seu màxim, amb 96 societats laborals donades d'alta, aquest nombre cau en picat (vegeu el gràfic I-12.11).

12.7.

ENQUESTA SOBRE LES ENTITATS DE L'ECONOMIA SOCIAL DE LES ILLES BALEARS 2020

El Consell Econòmic i Social de les Illes Balears en col·laboració amb la Xarxa d'Economia Alternativa i Solidària Illes Balears (REAS Illes Balears) han posat en marxa una prova pilot: «Enquesta sobre les entitats de l'economia social de les Illes Balears 2020». S'hi recull informació sobre 49 empreses i organitzacions de l'economia social. L'objectiu és conèixer millor l'impacte de l'economia social a les Illes Balears i aportar més visibilitat a aquest sector.

De les entitats que han respost, més de la meitat (55%) són productors de mercat i només un 9% no formen part de cap xar-

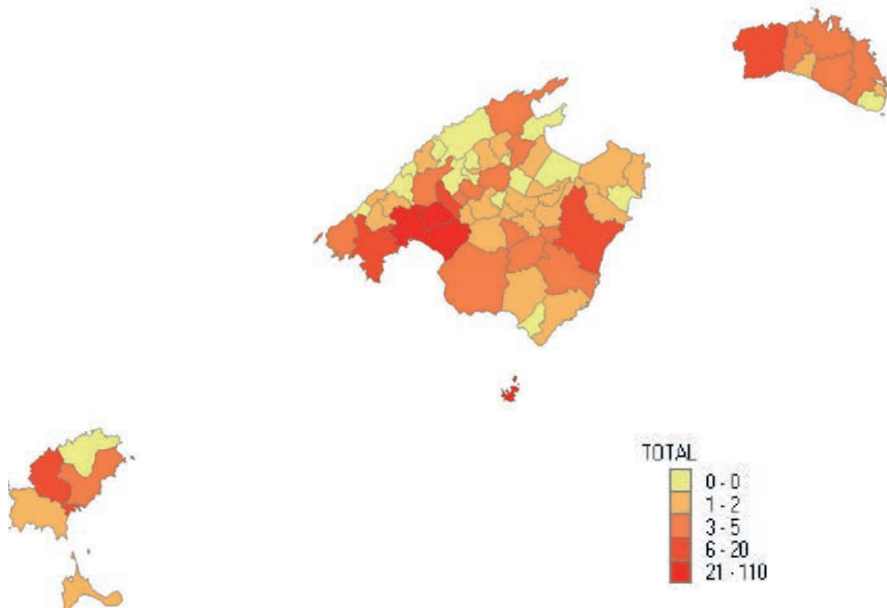
xa. Una tercera part pertanyen a la Unió de Cooperatives de Treball Associat de les Illes Balears (UCTAIB), i un 22 %, a la Xarxa d'Economia Alternativa i Solidària (REAS) de les Illes Balears. Entre les xarxes que representen cadascuna d'aquestes un 4 % dels enquestats hi ha: la Xarxa per a la Inclusió Social EAPN Illes Balears, Mercat Social i la Xarxa de Pagesos Ecològics de Balears. I entre les que representen cadascuna d'aquestes un 2 % dels enquestats es troben: el Fòrum per la Qualitat (FOQUA), Cooperatives Agroalimentàries de les Illes Balears, la Coordinadora Balear de Persones amb Discapacitat, Escoles Municipals, l'Associació Espanyola de Recuperadors d'Economia Social i Solidària (AERESS), Federació de Cooperatives, Federació Salut Mental i

la Federació de Persones amb Discapacitat Física i Fisicopsíquica (Predif-ib).

Pel que fa a les activitats entre les entitats enquestades la major part pertanyen al sector de l'educació (20 %). Un 12 % a activitats de serveis socials sense allotjament i un 11 % corresponen al sector primari. Un 9 % desenvolupen activitats professionals, administratives i Administració pública. Un 8 %, energia, aigua i residus. Un 4 %, construcció i indústria, respectivament. Amb un 3 %, cadascuna d'aquestes: comerç i hostaleria, transport i comunicacions, activitats associatives, activitats en establiments residencials. Finalment un 1 % correspon a activitats financeres i immobiliàries.

Gràfic I-12.10.

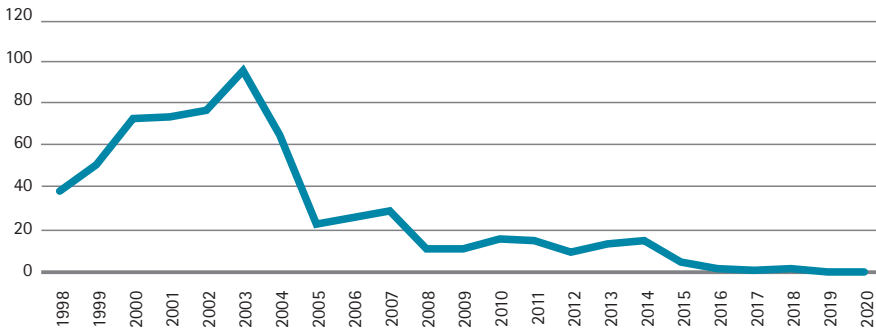
Mapa de les cooperatives a les Illes Balears per municipis (31 de desembre de 2020)

Font: Direcció General de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular

Gràfic I-12.11.

Evolució de les societats laborals donades d'alta a les Illes Balears (1998-2020)

Font: Ministeri de Treball i Economia Social

Un 37 % de les entitats que han respost tenen uns ingressos de menys de 50.000 euros, si bé un 29 % tenen ingressos per més de 500.000 euros i un 14 % se situen en un interval de 100.000 a 199.999 euros. La mitjana d'aquests ingressos correspon majoritàriament a ingressos privats (48 %).

Més d'un 60 % de les empreses i organitzacions enquestades tenen entre 10 i 49 treballadors. Més del 40 % d'aquestes empreses i organitzacions tenen entre 10 i 49 socis. Pel que fa a voluntariat, un 40 % no en té, gairebé una tercera part en té de 10 a 49, i un 22 % en té de 50 a 99.

GRÀFICS EXTRES

Quadre IA-12.4 Cooperatives (centres) a les Illes Balears i Espanya per tipus d'activitat (2020)

Quadre IA-12.5. Nombre de treballadors de les cooperatives segons la secció d'activitat a Espanya (2009-2020)

Quadre IA-12.8. Societats laborals (centres) a les Illes Balears i Espanya per tipus d'activitat (2020)

Quadre IA-12.10. Cooperatives a les Balears per tipus i illes (2020)

Gràfic IA-12.4. Evolució del nombre de treballadors de les societats laborals a Espanya (1999-2020)

Gràfic IA-12.5. Evolució del nombre de treballadors de les societats laborals a les Illes Balears (1999-2020)